

Nätverket Include

Carina Carlund, ordförande

carina.carlund@svenska.gu.se

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)

Include är ett nationellt nätverk som arbetar för breddad rekrytering och breddat deltagande i högre utbildning. Nätverket har 28 medlemsorganisationer, bestående av lärosäten och Sveriges Förenade Studentkårer, och företräds av en styrelse. Include har inte anmodats att yttra sig över Styr- och resursutredningens (STRUT) betänkande. Styrelsen vill, trots detta, lämna några övergripande kommentarer på utredningens förslag i de delar som berör frågor om breddad rekrytering och breddat deltagande (6.5. Breddad rekrytering till utbildning).

Utredningen konstaterar inledningsvis att den sociala snedrekryteringen till högre utbildning har varit mer eller mindre oförändrad under lång tid och att orsaken främst står att finna i grund- och gymnasieskolan.¹ Därefter konstateras att det ändå är många från studieovana hem som inte går vidare till högskolestudier trots att de har höga gymnasiebetyg. Någon vidare analys ges inte och någon egentlig åtgärd i relation till styrning och resurstilldelning föreslår inte utredningen. Include anser att den

---

¹ SOU 2019:6, s. 257.

dialogbaserade styrning som högskolelagens nuvarande formulering utgår ifrån, inte har varit tillräcklig för att styra lärosätena mot effektiva åtgärder för breddad rekrytering. Inte heller har nuvarande lagstiftning och uppföljning skapat hållbar organisation och strukturerade arbetssätt för att agera mot den samhällsutmaning som bristen på social mobilitet, genom utbildning, i realiteten utgör. Utbildning utgör ett av de kraftfullaste samhällsverktygen för att motverka social ojämlikhet och breddad rekrytering bör därmed vara en prioriterad del i lärosätenas uppdrag.

Utredningen beaktar UHRs rapport "Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?" men Include kan bara understryka att utredningen inte fullt ut tagit hänsyn till UHRs analys och rekommendationer. UHR konstaterar tydligt vilka brister som lärosätena har i arbetet för breddad rekrytering. Bland annat saknar lärosäten; en klar definition av vad uppdraget om breddad rekrytering innefattar; kunskap om sin studentpopulation och dess sammansättning (bl.a. avseende social bakgrund); tydliga samverkansmodeller med grund- och gymnasieskola samt övriga relevanta aktörer; organisation och struktur för att bedöma reell kompetens och tillämpa alternativt urval i syfte att öka andelen studenter från underrepresenterade grupper.² UHR föreslår att regeringen ställer ökade krav på resultat genom att efterfråga lärosätesspecifika strategier för arbetet med breddad rekrytering. Include anser att UHRs förslag är en miniminivå för att ett kvalitativt arbete för breddad rekrytering ska komma till stånd. Utredningens förslag om en dialogbaserad överenskommelse som fortsatt styrning för området är otillräcklig till följd av att lärosäten saknar kunskap, struktur, organisation och strategi för arbetet.

Avseende hela landets behov av utbildning är frågan om lärcentra och samverkan med lokala aktörer, i framförallt kommunal regi, något som utredningen förbiser. Include anser att de mindre lärosätenas perspektiv, med tydlig regional anknytning och uppdrag att se till regional utveckling, saknas i stora delar i utredningen. Utredningens förslag bör i högre grad avspegla de rekommendationer som ges i den sk. Landsbygdsutredningen.³

Vidare anser Include att utredningen saknar ett resonemang om huruvida nuvarande resurstilldelningssystem gynnat eller missgynnat den breddade rekryteringen till högre utbildning. Snarare än att kritiskt granska hur lärosätena förmår verka för breddad rekrytering inom nuvarande resurstilldelningsmodell, förlägger utredningen, i stort, ansvaret utanför högskolan (t.ex. i grund- och gymnasieskola). En analys av hur nuvarande resurstilldelningsmodell resulterat i, exempelvis, minskat kursutbud till förmån för programutbildningar, bör visa på en utveckling som inverkat negativt på lärosätenas förmåga att arbeta för breddad rekrytering och livslångt lärande.

---

² UHR, 2016, *Kan excellens uppnås i homogena studentgrupper?*, s. 11.

³ SOU 2017:1.

Utredningen har valt att lyfta ut frågan om könsbundna utbildningsval för att diskuteras i det avsnitt som avhandlar jämställdhet (8. Jämställdhet). Följden blir en avsaknad av intersektionell analys av de komplexa samband som ryms inom snedrekryteringen till högre utbildning. Exempelvis utgör könsbundna utbildningsval en avgörande aspekt i att förstå regional snedrekrytering, något som utredningen helt bortser ifrån. Frågan om jämställdhet i akademien kommer istället att handla om tillgång till makt och resurser för de kvinnor och män som redan befinner sig i akademien. Frågor om de kvinnor och män som befinner sig utanför högre utbildning negligeras och problematiseras inte utifrån exempelvis klass, ålder eller regional hemvist. Utredningen, och politiken, har här att närmre beakta för vem högre utbildning egentligen är till för och vad den syftar till i termer av jämlikhet och social rättvisa.

Include vill tillstyrka utredningens förslag om att breddad rekrytering även bör avse utbildning på forskarnivå. Include föreslår att breddad rekrytering, i likhet med frågan om jämställdhet, bör lyftas fram och prioriteras genom att:

- Regeringen överväger att ge UKÄ ett tydligt ansvar för utvärdering och uppföljning av högskolans arbete för breddad rekrytering.
- Breddad rekrytering och breddat deltagande bör finnas med som ett bedömningsområde i kvalitetssäkringssystemet för utbildning och forskning.
- Lärosätesspecifika strategier och mål inom breddad rekrytering och breddat deltagande kan finnas med i överenskommelserna mellan regering och lärosäte.
- Utvärderingar och indikatorer för uppföljning bör utvecklas vidare inom området för att utgöra underlag för nationell uppföljning och jämförelse.

Med vänliga hälsningar

Styrelsen för Include
genom,
Carina Carlund, Ordförande.

Include arbetar för att göra högre utbildning tillgänglig för fler.